

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Suomen Yrittäjät pitää esitysluonnoksessa esitettyjä muutoksia pääosin kannatettavina ja tavoitteiltaan oikeasuuntaisina. Henkilötunnusjärjestelmän kokonaisuudistuksen sijaan on perusteltua, että uudistuksia tehdään kohdennetusti ja uudistukset toteutetaan säilyttämällä henkilötunnuksen nykyinen muoto. On tärkeää, että yrityksille varataan riittävästi aikaa varautua muutoksiin. Riittävän varautumisajan myötä yrityksillä on paremmat mahdollisuudet jakaa muutoksien vaatimia investointitarpeita pidemmällä ajanjaksolle.

Henkilötunnusjärjestelmää on kehitettävä siten, että se vastaa näköpiirissä oleviin yhteiskunnan muutoksiin. Samalla on tarkoin tunnistettava ja arvioitava muutoksista aiheutuvat kustannukset niille yrityksille, joiden on toiminnassaan kyettävä käsittelemään henkilötunnuksia tai niistä pääteltäviä tietoja. Pidämme tärkeänä, että henkilötunnusta koskevat uudistukset toteutetaan kaikissa vaiheissa siten, että muutoksista aiheutuvia kustannuksia hillitään mahdollisimman tehokkaasti.

Henkilötunnus on keskeinen, jotta henkilö voi toimia osana yhteiskuntaa. Ilman henkilötunnusta asiointi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla vaikeutuu huomattavasti. Suomen Yrittäjät kannattaa tavoitetta henkilötunnuksen saajien joukon laajentamisesta. Esitetyt muutokset, jotka mahdollistaisivat ulkomaan kansalaisen tietojen tallettamisen väestötietojärjestelmään nykyistä aiemmin ja laajemmin, vastaa yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin, kuten kansainvälisen muuttoliikkeen ja maan rajoista riippumattoman digitaalisen asiointin lisääntymiseen. Se helpottaisi myös henkilötunnusta toiminnassaan käsittelevien organisaatioiden toimintaa ja poistaa tarvetta keinotunnusten käyttöön. On kuitenkin varmistettava, ettei muutoksista koidu haitallisia vaikutuksia, jotka seuraisivat henkilötunnuksen luotettavuuden heikkenemisestä. On kiitettävää, että esityksessä on vastattu myös näihin huoliin lisätietokenttätietojen nojalla.

Esitysluonnoksessa on todettu, että henkilötunnuksen rakenne aiheuttaa tarpeetonta henkilötietojen käsittelyä, koska siitä on pääteltävissä tietoja, jotka eivät ole tarpeellisia kaikissa käsittelytilanteissa. Henkilötunnuksen rakennetta ehdotetaan muutettavaksi poistamalla siitä tieto henkilön sukupuolesta. Uudet henkilötunnukset annettaisiin ehdotuksen mukaan sukupuolineutraalina vuodesta 2027 alkaen. Ennen tätä annetut henkilötunnukset pysyisivät ennallaan, mutta niistä ei tulisi päätellä henkilön sukupuolta. Suomen Yrittäjät toteaa, että kustannustehokkuuden kannalta henkilötunnuksen sukupuolisidonnaisuudesta luopuminen on tarkoituksenmukaista toteuttaa esitetyllä tavalla. On kuitenkin huomattava, että vaikka kyseisiä tietoja ei tarvita kaikissa käsittelytilanteissa niitä tullaan kuitenkin tarvitsemaan joissakin käsittelytilanteissa. On tärkeää, ettei muutoksen johdosta asiointi hankaloidu ja että kyseisiä tietoja tarvitsevat saisivat ne käyttöönsä vaivatta. On tärkeää, että ne toimijat, jotka tarvitsevat sukupuolitietoa toiminnassaan saavat sen edelleen haettua väestötietojärjestelmästä erillistietona.

Lisäksi esitysluonnoksessa esitetään henkilötunnuksen rinnalle uutta yksilöintitunnusta, joka ei sisältäisi minkäänlaisia henkilötietoja. Yksilöintitunnuksen tarkoitus olisi sen haltijan yksilöiminen ei kuitenkaan henkilöllisyyden todentaminen. Tunnuksen avulla olisi mahdollista kytkeä tietyn henkilön henkilötiedot yhteen rekistereissä ja niiden välillä. Suomen Yrittäjät toteaa, että yksilöintitunnukseen liitetty tavoite eri rekistereiden tietojen parempaan yhdistämiseen on kannatettava, mutta kiinnittää huomiota siihen, että yksilöintitunnus voi tosiasiaassa vaikeuttaa yhdistämistä, jos osa organisaatioista ottaa yksilöintitunnuksen käyttöönsä ja osa ei. Käytännössä kahden rinnakkaisen tunnuksen yhtäaikainen käyttäminen voi vaikeuttaa erilaisia tunnuksia järjestelmässään hyödyntävien organisaatioiden yhteyksiä.

Yksilöintitunnuksena etuna olisi, että organisaatiot, jotka eivät voi käsitellä henkilötunnusta, saisivat yksilöintitunnuksesta verrattain hyvän vaihtoehdon henkilötunnukselle. On kuitenkin huomattava, ettei osalle yrityksistä yksilöintitunnuksen käyttöönotosta seuraisi minkäänlaisia hyötyjä. Pidämme tärkeänä, että yksilöintitunnuksen käyttöönotto on vapaaehtoista, sillä käyttöönotosta aiheutuvat kustannukset tietojärjestelmien muutoksista johtuen, voivat muodostua merkittäviksi. Yksilöintitunnuksen tarpeeseen ja rooliin jää vielä avoimia kysymyksiä. Suomen Yrittäjät katsoo, että yksilöintitunnuksen suhdetta ja roolia tulevaan digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen olisi syytä tarkentaa.

Esitysluonnoksessa mukaan yksilöintitunnuksen ei olisi tarkoitus korvata henkilötunnusta, mutta samalla toteaa, että yksilöintitunnus voisi tulevaisuudessa mahdollisesti korvata henkilötunnuksen. Suomen Yrittäjät painottaa, että yrityksille on luotava riittävän ennustettava toimintaympäristö niin henkilötunnuksen käytölle kuin yksilöintitunnuksen sekä siihen kytkeytyvän digitaalisen identiteetin käyttöönotolle. Mahdollisia nyt esitettyä pidemmälle meneviä uudistuksia on toteutettava maltilla. Lisäksi Suomen Yrittäjät painottaa, että uudistukset ovat toteutettava siten, että niiden edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti muiden järjestelmäpäivitysten yhteydessä. Tämä edellyttää riittävää siirtymäaika muutoksien voimaantulolle.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

-

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

-

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

-

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

-

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

-

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuseronnosta koskevat huomiot

-

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

Suomen Yrittäjät toteaa, että informaatio-ohjauksen työryhmän keskeisiä havaintoja ja suosituksia voidaan pitää oikeanlaisina. Muutoksen aikaansaamiseksi tarvitaan useita erilaisia toimia. Toimenpiteiden osalta on tunnistettava eri käsittelytilanteiden eroavaisuudet ja se, ettei yksi malli tai ratkaisu sovellu kaikkiin tilanteisiin.

On tärkeää, että viestintää ja informointia tehostetaan, jotta organisaatiot osaavat käynnistää ja toteuttaa tarpeellisia muutoksia prosesseissaan ja järjestelmissään osana muita muutoksia. Suositusten osalta erityisen tärkeä on sellaisten konkreettisten toimenpiteiden luominen, joilla helpotetaan siirtymistä luotettavampien tunnistustapojen käyttöön.

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasiointissa?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

-

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

Suomen Yrittäjät pitää henkilötunnuksen muuttamiskynnyksen madaltamista koskevan arviomuistion päätelmiä asianmukaisina. Laajempi mahdollistaminen henkilötunnuksen muutokseen aiheuttaisi huomattavasti enemmän kustannuksia ja haittoja, kuin mitä muutoksesta olisi odotettavissa hyötyjä. Henkilötunnuksen muuttaminen ei olisi myöskään tehokas poistamaan petosten tekomahdollisuutta varastetulla identiteetillä. Suomen Yrittäjät yhtyy arviomuistion johtopäätöksiin ja katsoo, että henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamisen sijaan uhkia on pyrittävä torjumaan muilla toimenpiteillä.

Katila Karoliina
Suomen Yrittäjät